

SUMMARY

of Asad Akhmedzhanov's thesis research «Folk traditions in the content of education as the basis for the formation of professional motivation of future lawyers» submitted in candidacy for a Doctor of Philosophy (PhD) degree in 6D010300 – Pedagogics and Psychology

Relevance of the research. The problems of forming future lawyers' professional motivation are undoubtedly relevant. There is now a large body of research on such concepts as "professional competence", "potential", "intellectual potential", "social status" and their significance. However, it may be argued that these concepts were rarely used in research where the problem of future lawyers' professional motivation was studied through the content of education based on folk traditions. In our opinion, these problems will be solved if future lawyers use their professional skills correctly, take into account the need to preserve their national identity, and always make sure that justice is served.

In his program-based article "Course towards the future: modernization of Kazakhstan's identity", Nursultan Nazarbayev announced the start of the third modernization of Kazakhstan.

Why is today's society different from the western society in the twentieth century? In our opinion, in today's world, unique national features and development models are no longer taken into account because of continuous globalization. Each society is characterized by a national code originating from its history. The most important condition for the modernization of a new type is the preservation of the national code, national traditions and customs, language and music, literature, i.e. the national spirit.

The implementation of the above-mentioned state program creates opportunities for the formation of future lawyers' professional skills based on folk traditions and features of a fair trial of the Kazakh people.

If future lawyers' professional training is based on folk traditions that has lived for centuries, then their intellectual potential will serve as a model of continuity between generations. The Law on Education plays a special role in increasing the professional motivation of future lawyers on the basis of folk traditions in the content of education. The content of education is a multifaceted concept. A.G. Asmolov noted, "Education is a process of self-expression, self-realization, self-development of a person." This definition may be further elaborated by emphasizing the importance of self-stimulation for raising person's intellectual potential. The content of education is reflected in government documents, standards, textbooks, manuals, etc. Especially valuable is the content of education that is aimed at the development of professional competence, in this case, future lawyers' professional competence. In this context, works of the following researchers are of particular interest: B. M. Bim-Bad, A. V. Petrovskiy, K. Ya. Vazina, I.R. Khalitova, V.A. Slastenin, V.P. Golovanov, N.Yu. Fominykh, E. Zhumataeva, R.K. Toleubekova, N. E. Pfeifer, E. I. Burdina, N. K. Toksanbaeva, G. M. Kertaeva, S. K. Kargin, I. R. Khalitov, A. A. Kudysheva, Sh.

M. Maygeldieva, R. Zh. Aubakirova, K. S. Isinova, A. Zh. Aplashova, E. N. Zhumankulova, A.S. Magauova.

At the present stage, formalist theories of the content of education developed in the 19th-20th centuries (in the 20th century of the Soviet period), as well as the concepts proposed by D. Dewey, G. Kershensteiner are refuted. At the same time, the lack of tasks aimed at developing professional efficiency in the content of the education in the Republic of Kazakhstan indicates a failure to take into account the above ideas.

Problems of a general nature were raised in the writings of Eastern scholars and famous educators around the world, e.g., Yusuf Balasaguni, Abu Nasir al-Farabi, J.A. Comenius, I.G. Pestalozzi, F. A. Diesterweg, J. Locke, N.A. Dobrolyubov, K.D. Ushinskiy, A. Kunanbaev, J. Aimauytov, M. Dulatov, M. Zhumabaev, etc.

The abovelisted researchers believed that a person without a certain level of scientific knowledge can not engage in any professional activity that meets the needs of society. Lothar Klingberg noted that education undergoes certain changes during the period of active development of science and technology, society as a whole. Elaborating L. Klingberg's idea, it can be stated that:

- at present, it becomes impossible to solve the problems of the content of education only from the perspective of the content of education in its "pure form";
- in comparison with the past, the range of areas covering the content of education is expanding, there is a need to study the content of education on the basis of continuity (stage II);
- analysis of the educational process shows that in order to meet new requirements, universities abandon traditional learning and teaching.

L. Klingberg emphasized that the content of education should fully cover the learning process of the student and this integrity is an important factor in the process of education. The philosophical dictionary gives the following definition of the concept of «genesis» (in Greek - genezis): the emergence, formation. For the first time, the term «genesis» appeared in Greek mythology, then entered the philosophical science (Thales, Heraclitus, Kant, Hegel, etc.). So, in general philosophy, this concept has the following meaning: the emergence of new formation based on ancient beliefs that in turn, impeded the development of education and science.

Many researchers studied the interdisciplinary nature of the process of acquiring professional knowledge.

The development of communicative and functional competence in any area of professional activity was considered a priority task of linguistics. The scientific and functional foundations of this issue was laid by V.P. Danilenko.

Personal professional formation of future specialists was described by L. S. Vygotsky, S.L. Rubinshtein, A.N. Leontiev, Zh. I. Namazbaeva, S. M. Dzhakupov, A. Zh. Aplashova and other researchers.

In pedagogics, M. N. Skatkin, Yu. K. Babansky, V. P. Bespalko conducted a comprehensive study of the professional competence of future specialists in higher education.

I.V. Anurova, P.R. Atutov, B.S. Gershunskiy, E.M. Kalitsky, S.A. Krupnik, P.S. Lerner, A.M. Novikov, A.S. Tangyan worked on the problems of oratory, the lexical foundation required for the ability to draw conclusions and make decisions, functional literacy in the process of developing the professional competence of future lawyers.

Despite the fact that the aforementioned researchers made a considerable contribution to the solution of these problems, there is still very little research on the problems of forming professional motivation of future lawyers on the basis of folk traditions in the content of education, an integrated approach to the study of linguistic and mental activity, and ensuring a holistic system of higher education.

Besides, the problem of the content of education was not considered in the context of folk traditions. This scientific fact indicates the inconsistency of the civic positions of future lawyers with the interests of modern society. As a result of this, the following contradictions were identified through the analysis of scientific literature:

1) insufficient scientific substantiation of the need for the formation of professional motivation of future lawyers on the basis of folk traditions in the content of education in accordance with the needs of modern society;

2) the need to raise the level of future lawyers' professional motivation and the lack of university programs to address this challenge;

3) the presence of disharmony between the use of opportunities for the formation of lawyers' professional motivation in the content of education in accordance with the current needs and national values.

In order to resolve the above contradictions, the following topic was chosen: "Folk traditions in the content of education as the basis for the formation of professional motivation of future lawyers."

The research objective is the theoretical and practical substantiation of the issue of the formation of future lawyers' professional motivation on the basis of folk traditions in the content of education, its effectiveness.

Scientific hypothesis of the research: if the problem of the formation of future lawyers' professional motivation on the basis of folk traditions in the content of education is substantiated from a scientific and theoretical perspective, a university-level program is developed for addressing this task and it is implemented in accordance with today's needs and national values, then the level of the need for the formation of professional motivation of lawyers will increase; the educational process will be carried out on the basis of folk traditions in accordance with the capabilities of a higher educational institution.

The research target is the educational process at a higher education institution.

The scope the research is the formation of professional motivation of future lawyers on the basis of folk traditions in the content of education.

Research tasks:

1. To determine the theoretical and practical foundations of folk traditions in the content of education in order to form the professional motivation of future lawyers.

2. To determine the need to raise the level of future lawyers' professional motivation and characterize its content in order to introduce it into the educational process.

3. To justify the need for the formation of professional motivation of future lawyers in the content of education in accordance with today's needs and national values.

4. To build a model of raising the level of future lawyers' professional motivation.

5 To analyse the stages of the formation of future lawyers' professional motivation on the basis of folk traditions in the content of education.

6 To introduce a course in Psychological Foundations of Lawyers Formation into the educational process.

7 To test the course in Psychological Foundations of Lawyers Formation to check the effectiveness of the model presented in the dissertation.

The leading idea of the research is aimed at the methodological substantiation of the formation of future lawyers' professional motivation on the basis of folk traditions in the content of education and competitive specialists in the global educational space.

The theoretical and methodological basis of the research is formed by the philosophical, psychological, scientific and methodological foundations of the education system, innovative technologies and problems of modern education; developmental learning technology developed by D.B. Elkonin and V.V. Davydov; works by K.R. Rogers, A. King, B. Schneider, D.S. Anderson dedicated to the problems of innovation planning and innovation process management; the humanistic technology developed by the Russian researcher Sh.A. Amonashvili; the intensive learning technology developed by V.F. Shatalov (presentation of educational material in the form of diagrams and signs); the technology of problem-modular learning developed by M.A. Choshanov; the modular learning technology developed by P.I. Tretyakov, K.Ya. Vazina, learning technologies developed by V.M. Monakhov, V.P. Bepalko; in Kazakhstan: technologies developed by Zh.A. Karaev, A. Zhunisbek, Sh.T. Taubaeva, K.K. Kabdykaiyrova, M.M. Zhanpeisova and E. Zhumataeva; problems of raising the level of pedagogical and professional motivation (A.E. Abilkasymova, B. Baimukhanov, T.S. Sabyrov, M.Zh. Zhadrina, S.A. Zholdasbekova, A. Nugysova, D. Rakhymbek, K. Zh. Karakulov, N.D. Khmel, A.A. Beisenbaeva, S.T. Kargin, E. Zhumataeva, K.S. Uspanov et al.); the problem of the formation of teachers' research skills and ethics (Sh. T. Taubaeva, B.A. Turgyimbaeva, E.I. Burdina et al.); in order to formulate methodological and scientific-pedagogical foundations, a systematic study of higher education was carried out.

Sources of research: philosophical, psychological and pedagogical works on the studied issues, state official documents (the Law on Education of the Republic of Kazakhstan, the State Concept for the Development of Education of the Republic of Kazakhstan), innovative technologies of higher education in the Republic of Kazakhstan, credit technology of education, technology of the educational process.

Research methods. A method for determining the theoretical foundations of research work, analysis, systematization, the use of syllogism in the analysis of documents, generalization, analogies, hermeneutic, problem-based, creative types of surveying, diagnostic tests (developed by Regush, Turbovskiy), the method of mathematical processing.

Research stages:

At the first stage (2016-2017), an analysis of scientific literature on the research topic was carried out. A scientific-conceptual research apparatus was developed. Within the framework of the problem under consideration, an analysis was made revealing the previous and current state of the scientific field. The scientific and pedagogical foundations of the content of education of future lawyers, the formation of their professional motivation on the basis of folk traditions in the content of education were developed. The course was tested and implemented in the educational process.

At the second stage (2017-2018), there was an analysis of research on this topic abroad.

The effectiveness of the research was determined, the course in Psychological Foundations of Lawyers Formation was tested.

At the third stage (2018-2019), an experiment was conducted to substantiate the effectiveness of the model presented in the dissertation, results were summarized, the text of the dissertation was written.

The theoretical significance of the research consists in developing and implementing a program of the course aimed at the formation of future lawyers' professional motivation on the basis of folk traditions in the content of education. Creative questions were developed for the diagnostic testing.

The practical significance of the research is determined by the possibility of using the obtained results for raising the level of professional motivation of future lawyers on the basis of folk traditions in the content of education, as well as an indicator for advanced training of specialists.

Scientific novelty of the research:

- the scientific and theoretical foundations of folk traditions as the basis for the formation of professional motivation of future lawyers in the content of education were developed;

- the role of folk traditions in the formation of professional motivation of future lawyers in the content of education is determined;

- the program of the course in Fundamentals of Legal Psychology was developed and introduced for the first time in order to increase the professional motivation of future lawyers;

- the model of increasing the professional motivation of future lawyers was developed;

- methodological foundations for increasing the professional motivation of future lawyers were developed;

- technologies for the formation of professional motivation of future lawyers in the content of education on the basis of folk traditions were developed;

- an experiment on the formation of future lawyers' professional motivation was conducted.

The considerations submitted for the defence:

- the understanding of folk traditions as the basis for the formation of professional motivation of future lawyers in the content of education;

- it was proven that folk traditions of the Kazakh people support the formation of future lawyers' professional motivation in the content of education.

A trajectory was build for the movement from an empirical, algorithmic, stochastic paradigm through constructive-local thinking → reasoning → consideration → assumption → conclusion → summary → intellectual potential to geometric progression. The basic principle for constructing the trajectory is the principle of continuity, while preserving the principles of historicity, chronology, chronotope. The communicative and psychological laws of language proficiency were effectively used to justly resolve any offenses.

The following structures were used in developing the theoretical foundations and principles for the formation of future lawyers' professional motivation: creating conditions for future lawyers to get special education, their professional motivation. Based on results of the experiment, a course in Fundamentals of Legal Psychology was developed and a model of raising the level of future lawyers' professional motivation was built. A taxonomy was built for the scientific concepts on the formation of professional motivation on the basis of folk traditions reflected in early works. The characterization of the poetic mastery of the biys of the people's court in the process of resolving criminal cases and offenses, the introduction of a regulatory framework, the development of educational content based on folk traditions - all this reflects a personality-oriented (ontological), national character.

Means of constructing the model of raising the level of future lawyers' professional motivation: creating organizational, psychological and pedagogical conditions, objective, tasks, content, types of teaching and learning, methods and techniques, technologies, resources, tasks, control and results; effective use of retro principles in the formation of professional motivation of future lawyers based on folk traditions; analysis of the compliance of the content of education, folk traditions with legal norms; application of the principle of justice and humanity in solving criminal cases; development and implementation of a course on the formation of professional motivation of future lawyers based on folk traditions; presentation of the system of principles of scientificness, novelty, continuity, integrity, systemicity, etc.

Research base. S. Toraighyrov Pavlodar State University, Pavlodar State Pedagogical University, Innovative Eurasian University, Mogilev State University named after Kuleshov (Belarus).

Reliability and validity of scientific results. The obtained results are substantiated from the theoretical, methodological and methodological perspectives; reliability and validity of research results is achieved through the correspondence of the research content to the scientific-conceptual apparatus,

effective use of a complex of methods, phased research planning, introduction of the results into the educational process of higher educational institutions.

List of published works on the topic of the thesis: The main content of the thesis is reflected in 9 articles, including 4 articles in scientific journals recommended by the Committee for Control in Education and Science of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, 1 article in an international journal indexed by Scopus, 4 articles in International Conference Materials.

Scientific articles (in the language of the original):

– Ахмеджанов А.Б. Мукашева К., Маликова Г. Этномәдениеттің білім мазмұнына ықпалы және оның мотивациялық қуатың ғылыми негізі // Materials of the III International Scientific-Practical Conference «Quality management: search and solutions» November 27-29, 2017, Kuala Lumpur, Malaysia. 212-216 б.;

– Ахмеджанов А.Б. Халықтық дәстүрлердің адам құқығын қорғауға ықпалы. Вестник ПГУ № 4, 2017. - 77-83 б.

– Ахмеджанов А.Б. Роль народных традиции как основа формирования профессиональной мотивации будущих юристов. // Материалы международной научно-практической конференции «IX Торайғыровские чтения» 4 том, 298-302 стр., 2017;

– Albina Zhenisovna Anesova, Assad Bisengazievich Akhmejjanov, Rymshash Kameshovna Toleubekova and Engilika Zhumataeva Theoretical and Methodological Enhancement of Managerial Activity in the Teachers' Professional Motivation Formation of Future Specialists Journal of Intellectual Disability-Diagnosis and Treatment, 2018, 6, 89-95;

– Ахмеджанов А.Б. Халықтық педагогика дәстүрі- студенттердің болашақ кәсіби құзыретін арттыратын амал. // Materials of the III International Scientific-Practical Conference «Integration of scientific community to the global challenges of our time» February 26-28, 2018 (Kyoto, Japan). С. 216-223

– Ахмеджанов А.Б. Тәуке ханның «Жеті жарғасын» болашақ юристердің білім мазмұны арқылы меңгеруінің мәні // Вестник ПГУ имени С. Торайғырова. Серия педагогическая. 2019. – № 2. – С. 93-103;

– Ахмеджанов А.Б., Жұматаева Е., Болашақ юристердің құзыретін халықтық дәстүр негізі ретінде өркендету // Вестник ПГУ имени С. Торайғырова. Серия педагогическая. 2019. – № 1. – С. 36-46;

– Ахмеджанов А. Б., Жұматаева Е. Болашақ юристердің білім мазмұны арқылы халық дәстүріне негіздеу. // Materials of the IV International Scientific-Practical Conference «Integration of the Scientific Community to the Global Challenges of Our Time» February 13-15, 2019 Sapporo (Japan) Volume II.13.34. С.180-186;

– Ахмеджанов А. Б., Жұматаева Е., Иманғаликова И.Б. Тәуке ханның «Жеті жарғасын» болашақ юристердің білім мазмұны арқылы меңгеруінің мәні // Қазақстанның ғылымы мен өмірі наука и жизнь Казахстана science and life of Kazakhstan. Халықаралық ғылыми журнал.Международный научный журнал International science journal № 6/2 2019, С. 126 -131.

Thesis structure and volume: the thesis consists of an introduction, three chapters, conclusion, a reference list and appendices.

In the introduction, the scientific apparatus of the research is presented, the relevance of the topic is substantiated, an analytical review of the scientific literature on the research topic is carried out.

In the first section of the thesis, «Psychological and Pedagogical Foundations of Folk Traditions of the Formation of Future Lawyers' Professional Motivation in the Content of Education», the psychological and pedagogical foundations of the research problem are determined, their meaningful description is presented. The issue of the formation of professional motivation of future lawyers in the content of education is considered on the basis of folk traditions. The methodological foundations of scientific research are described.

The second section, «Psychological and Pedagogical System for Constructing the Content of Education for Future Lawyers on the Basis of Folk Traditions», defines the role of the biys people's court in the professional activities of today's lawyers.

The third section, «The Formation of Professional Motivation of Future Lawyers on the Basis of Folk Traditions in the Content of Education», is devoted to the presentation of the model of increasing the professional motivation of future lawyers and the experiment on the issues being studied.

Ахмеджанов Асад Бисенгазыевичтің 6D010300 - «Педагогика және психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) академиялық дәрежесін алуға ұсынылған «Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың негізі ретінде білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер» диссертациялық жұмысының АННОТАЦИЯСЫ

Зерттеудің өзектілігі. Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың мәселелері көкейкесті екендігі сөзсіз. Соңғы зерттеушілердің нысанында «кәсіби құзырет», «әлеует», «интеллектуалды әлеует», «әлеуметтік хал-ахуал», сияқты ұғымдардың мәнділігі мен оның қолданылуындағы маңыздары жайлы бірталай еңбектер жарық көрді. Бірақ аталған ұғымдар болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнындағы халықтық дәстүр негізінде қарастыру зерттеушілердің өте сирек зерделейтін нысаны деуге дәлелдер бар. Болашақ заңгер өзінің меңгеруіне тиіс мамандығына сай ұлттық болмысымызды сақтай отырып, қылмысты істі әділ шешуіне ықылас танытып, оған ерекше қажеттілік тұрғыда пайым жасаса, аталған көкейкесті мәселелердің шешілуіне мүмкіндік туар еді.

Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың 2017 жыл басындағы жолдауында «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы арқылы Қазақстанның үшінші жаңғыруының басталғандығын айтты.

20 ғасырдағы батыстық жаңғыру үлгісінің бүгінгі заманның болмысына сай келмеуінің сыры неде? «Меніңше, басты кемшілігі – олардың өздеріне ғана тән қалыбы мен тәжірибесін басқа халықтар мен өркениеттердің ерекшеліктерін ескермей, бәріне жаппай еріксіз таңуында. Әжептәуір жаңғырған қоғамның өзінің тамыры тарихының тереңінен бастау алатын рухани коды болады. Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодынды сақтай білу. Онсыз жаңғыру дегеніңіздің құр жаңғырыққа айналуы оп-оңай. Ұлттық салт-дәстүрлеріміз, тіліміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз, бір сөзбен айтқанда ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі қалуға тиіс» – деген білім алуға қатысты.

Жоғарыдағы жүзеге асырылуы керек мемлекеттік тапсырыс тікелей халықтық дәстүрге негізделген қазақтың әділ сотын болашақ заңгерлерге білім меңгерту арқылы олардың рухани жаңғыруларына мүмкіндік беріледі.

Егер болашақ заңгерлерге өздерінің біліктілігін ғасырлар бойы сараланып келген халықтық дәстүр негізінде өркендетсе, олардың интеллектуалды әлеуетін келесілер де сабақтастырарына мүмкіндік туады. Болашақ заңгерлердің уәжін білім мазмұнының халықтық дәстүр негізінде арттырудың жүйесін басқару үдерісінде: «Білім туралы Заң». Білім мазмұны көпқырлы ұғым А.Г. Асмолов «Білім беру тұлғаның өмір жолында өзін-өзі өркендеуіне, мүмкіндігін жете, нұсқалы білуіне бағытталған кең таңдау үдерісі» - деп түсіндіреді. Біздер де бұл анықтаманы негізге алып, қосарымыз – парадигманың тиімді қолданылуы арқылы болашақ маман өзіне керек IQ интеллектуалды әлеуеттің коэффициенттік деңгейінің өсуіне ынталануы.

Білім мазмұны мемлекеттік құжаттар, стандарттар, оқулықтар, оқу құралдары және т.б. Бұл нысандар өз-өзінен болашақ заңгерлердің миына қона кетпейтініне талай ғалымдар еңбек сіңірді. Өткенді білмей, болашақты құру мүмкін еместігін зерттеушілер өз еңбектерінде айтып өтті. Әсіресе, генетикалық бағдарламаға сәйкес болашақ заңгерлердің кәсіби құзыреті ілгерілеу үдерісі шексіздікке бағытталуы жайлы бағдарлы тұрғыдағы білім мазмұны ең құнды болып есептеледі. Бұл орайда, ғылыми еңбектерімен көзге түскен ғалымдар: Б.М. Бим-Бад, А.В. Петровский, К.Я. Вазина, И. Р. Халитова, В.А. Слостенин, В.П. Голованов, Н.Ю.Фоминых, Е. Жұматаева, Р.Қ. Төлеубекова, Н.Э. Пфейфер, Е.И. Бурдина, Н. Қ. Тоқсанбаева, Г.М. Кертәева, С.К. Каргин, И. Р. Халитоав, А.А. Кудышева, Ш.М. Майгельдиева[20], Р.Ж. Аубакирова, К.С. Исинова, А.Ж. Аплашова, Е.Н. Жуманкулова [24], А. С. Мағауова [25].

Бүгінгі таңда білім мазмұнын болашақ мамандардың прагматикалық іскерліктерін өркендетуде 19-20 ғғ. аралығында формалистік теориялар, (20 ғасырда кеңістік дәуірінде) буржуазиялық педагогика санатына жатқан Д. Дьюи, Г. Кершенштейнер, тұжырымдары назарға алынуын дұрыс деп есептелмеуі. Оның себебі Қазақстан Республикасының білім мазмұны болашақ заңгерлердің кәсіби іскерлігіне айналмауы – осы прагматика негізінде іске ауспауы.

Жалпы бағыттағы мәселелерді шығыс, әлемдік деңгейдегі зерттеушілер өз еңбектерінде зерделеген. Мәселен, Жүсіп Баласағұн, Әбу Насыр әл-Фараби, Я.А. Коменский, И.Г. Песталоцци, Ф.А. Дистерверг, Д.Ж. Локк, Н. А. Добролюбов, К.Д. Ушинский, А. Құнанбаев, Ж. Аймауытов, М. Дулатов, М. Жұмабаев және т.б.

Аталып өткен ғалым-зерттеушілер өз замандарына сай адамның тұлғалық болмысы белгілі бір кәсіппен шұғылдануы үшін білім меңгермей, оның негізі ғылым болмай, адамның дұрыс өмір сүруі мүмкін емес деген тұжырымдар түйіндеген. Қоғамның, ғылымның және техниканың қарқынды дамуы кезеңінде оқу мен оқыту процесі өзгеріске ұшырайды деген Лотар Клинберг. Бұдан біздер қоғамға қатысты білім мазмұнын өздігінен танудың қажеттігін пайымдағанын аңғарамыз. Л. Клинбергің ойын әрі қарай дамытсақ, онда мынадай тұжырымдар шығады:

- бүгінгі таңда білім мазмұнының мәселелерін таза білім мазмұны тұрғысында шешуге болмайтыны байқалды;

- қазіргі уақытта білім мазмұнының саласы бұрынғыға қарағанда өрісі кеңейіп, мазмұны тереңдегенінің салдарынан ғылымдар арасындағы сабақтастығының негізінде қарастыру керектігін түйіндейді (II кезең);

- оқу процесіне талдау жасаудың барысында, аңғарғанымыз, жаңа талаптарды қанағаттандыру үшін жоғары мектепте біржақты, дәстүрлі, үйреншікті оқытудан арылудың қажеттігі қарастырылады.

Л. Клинберг білім мазмұны адамның оқу процесін тұтас қамтуы керек және онтогенез аспектісі ретінде ол барлық білім беру мен оқыту процесінде маңызды болып табылады деп бағамдаған. Философиялық сөздікте генезис ұғымына мынадай анықтама беріледі: (грекше – genezis) – шығу, пайда болды.

Бастапқыда «Генезис» термині ежелгі грек мифологиясында, кейіннен философияда (Фалес, Гераклит, Кант, Гегель және т.б) қарастырылған. Сонымен, жалпы философияда көбінесе ескінің негізінде жаңаның алғышарттарының пайда болуы. Осы сапаның соқыр сезімге ұласып, саңылау сезімдеріне, білім мен ғылымға үлкен кедергі екеніне ерекше мән береді. Әдіснаманың негізі- психология және педагогика ілімінің қажетсіну уәжінің талапқа сай құру.

Кәсіби бағдарға бағытталған білім меңгеруді өркендетудің салалары мен салааралық тұрғыда зерттеген ғалымдарды атап өткен орынды.

Қай сала болмасын оны меңгеруде кез-келген тұлға коммуникативтік функциональды құзыретті меңгеру лингвистикаға тәуелді дегенді басымдықта деп есептеген. Бұның ғылыми-функциональдық жүйесін арнайы зерттеген В.П. Даниленко.

Болашақ мамандардың тұлғалық болмысының кәсіби-мамандық меңгеруіне көмек беретін зерттеу еңбектерін жазған психологтар: Л. Выготский, С.А. Рубинштейн, А.Н. Леонтьев, Ж. И. Намазбаева, С. М. Джакупов , А. Ж. Аплашова т.б.

Педагогика саласында болашақ мамандардың кәсіби құзыретіне байланысты жоғары білім меңгеру модельдерін жүйелеу жөнінде тұғырлы зерттеу жүргізген ғалымдар: М.Н. Скаткин, Ю.К. Бабанский , В.П. Беспалько.

Болашақ заңгерлердің кәсіби құзыретін арттыру үдерісінде тілге шешен болу мәселесі, ойға, пайымға, тұжырым жасап, шешім қабылдауға айрықша көмек беретін лексикалық қор, функциональді сауаттылық деген мәселелерді зерттеген ғалымдар И.В. Анурова, П.Р. Атутов, Б.С. Гершунский, Э.М. Калицкий, С.А. Крупник, П.С. Лернер, А.М. Новиков , А.С. Тангян .

Талданып отырған еңбектердің және бұл мәселе төңірегінде зерттеу жұмыстарының құндылығы мен пайдасы туралы айта отырып, болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнының халықтық дәстүр негізінде құрылуына, олардың ұлттық болмысты сақтай отырып, шешім қабылдау үдерістеріне тіл мен ойлау шеберлігін тұтас қарастырып, жоғары оқу орнындағы білім алуды толық-тұжырымдық жүйесін қамтамасыз етуіне аталған ғылыми-ұстанымдар жеткіліксіз.

Бұған қосар тағы бір кедергі – зерттеушілердің зерттеу нысанына айналмаған білім мазмұнының халықтық дәстүр негізінде қарастырылмауының нәтижесінде болашақ заңгерлердің рухани жаңғыруына ізгілікті ұстанымдардың нұсқалы үлгілерінің замануи мүддесіне сай ұсынылмауы. Нәтижесінде, біздер зерттеушілердің еңбектерін талдау барысында төмендегідей қайшылықтарды анықтадық:

1) қоғам сұранымына сай болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнының халықтық дәстүр арқылы қалыптастырудың ғылыми түрде негізделуінің жеткіліксіздігі;

2) болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін арттырудың қажеттілігі мен оны жоғары оқу орнында толықтай дерлік жүзеге асыру бағдарламасының болмауы;

3) болашақ заңгерлердің уәжін білім мазмұны арқылы қалыптастыру мүмкіндіктерінің қазіргі жағдайы мен ұлттық құндылықтарының үйлесімде пайдаланылмауы арасындағы сәйкессіздіктің кездесуі.

Жоғарыдағы қайшылықтардың шешімін табу мақсатында біздер төмендегідей тақырыпты таңдадық: «Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың негізі ретінде білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер».

Зерттеу мақсаты: болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұны арқылы халықтық дәстүр негізі ретінде қалыптастыруды теориялық тұрғыдан негіздеп, оның тиімділігін тәжірибе жүзінде дәлелдеу.

Зерттеудің ғылыми болжамы: егер, болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнының халықтық дәстүр арқылы қалыптастыру мәселесі ғылыми-теориялық тұрғыдан негізделсе; жоғары оқу орнында жүзеге асырылу бағдарламасы жасалса және білім мазмұны халықтық дәстүр негізінде іске асырылуы қазіргі жағдай мен ұлттық құндылықтар сәйкестілігінде дайындалса, онда болашақ заңгерлердің кәсіби қажетсіну уәжі жоғары деңгейге көтеріледі; өйткені білім мазмұны халықтық дәстүр негізінде қалыптастырудың мазмұны жоғары оқу орнының мүмкіндіктеріне үйлестіріліп құрылады.

Зерттеудің нысаны: жоғары оқу орнының оқу үдерісі.

Зерттеудің пәні: болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер негізінде қалыптастыру.

Зерттеудің міндеттері:

1 Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың негізі ретінде білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер мәселелерін ғылыми-теориялық тұрғыда анықтау.

2 Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін арттырудың қажеттілігін айқындау мен оны іске асырудың мәнін ашу.

3 Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұны арқылы қалыптастырудың жағдайы мен ұлттық рухани құндылықтарының үйлесімде құрылуын ашу.

4 «Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін арттырудың» моделін жасау.

5 Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер ретінде қалыптастырудың амалдарын саралау.

6 «Заңгерлердің психологиялық негіздері» тақырыбына құрылған пәнді оқу үдерісіне енгізу.

7 «Заңгерлердің психологиялық негіздері» тақырыбына құрылған пәнді, және модельдің тиімділігін эксперименттік - тәжірибеден өткізу.

Зерттеудің жетекші идеясы жоғары оқу орнында болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер негізі ретінде қалыптастырудың әдіснамасын негіздеу және оны әлемдік білім кеңістігіне ену жағдайында бәсекеге қабілетті маман мәртебесінде тиімді педагогикалық әрекетке бағдарлайды.

Зерттеудің әдіснамалық және теориялық негіздерін білім беру жүйесінің философиялық, психологиялық ғылыми-әдістемелік негіздері, қазіргі білім берудің инновациялық технологиялары, проблемалары; Д.Б.

Эльконин, мен В.В. Давыдовтың дамыта оқыту технологиясы. Инновацияны жоспарлау мен инновациялық үдерісті басқару мәселелері – шетелдік ғалымдар К.Р. Роджерс , А. Кинг, Б. Шнайдер, Д.С. Андерсон және т.б. ғылыми еңбектер; Ресейлік зерттеушілер Ш.А. Амонашвилидің, ізгілікті – тұлғалық технологиясы; В.Ф. Шаталовтың , оқу материалдарының белгі және сызба үлгілері негізінде қарқынды оқыту технологиясы; М.А. Чошановтың, проблемалық модельді оқыту технологиясы; П.И. Третьяковтың, К.Я. Вазинаның, модельді оқыту технологиясы В.М. Монаховтың, В.П. Беспальконың, оқыту технологиялары кеңінен таралған; Қазақстанда Ж.А. Қараевтың, Ә. Жүнісбектің , Ш.Т. Таубаеваның, Қ.Қ. Қабдықайыровтың, М.М. Жанпейсованың , және Е. Жұматаеваның , және т.б., педагогикалық және кәсіби қажетсіну уәжін арттыру мәселелері А.Е. Әбілқасымова, Б. Баймұханов, Т.С. Сабыро, М.Ж. Жадрин, С.А. Жолдасбекова, А. Нұғысова [81], Д. Рахымбек [82], Қ.Ж. Қарақұлов [83], 1 педагогика, 2 психология, жеке тұлғалық (онтология) (Н.Д. Хмель [84], А. А. Бейсенбаева [85], С.Т. Каргин [86], Е. Жұматаева [87], К.С. Успанов [88], және т.б.); мұғалімнің зерттеушілік мәдениетін, шығармашылық ізденісін қалыптастыру (Ш.Т. Таубаева [89], Б.А. Тұрғынбаева [90], Е.И. Бурдина [91] және т.б.); әдіснамалық және ғылыми педагогикалық негіздерін жасауда жоғары білім беру үдерісін зерттеудегі жүйелілік, таным теориясының іс-әрекет тұрғысынан қараудың жалпы ғылыми тұжырымдары мен ұстанымдары құрылды.

Зерттеудің көздері: Зерттеу мәселесі бойынша философиялық, психологиялық және педагогикалық еңбектер, мемлекеттік ресми құжаттар: Қазақстан Республикасының «Білім туралы Заңы», Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың мемлекеттік тұжырымдамасы, Қазақстан Республикасының жоғары білім берудің инновациялық технологиялары, кредиттік технологиямен оқу, тәрбиенің біртұтас үдерісін іске асыру.

Зерттеудің әдістері зерттеу жұмысының теориялық негізін анықтау, талдау, жинақтау, құжаттарды зерттеуде силлогизммен ой қорыту, жалқылау, жалпылау, аналогын табу, герменевтикалық, проблемалы-зерттеушілік, креативтік сауалнамалар, диагностикалау (Регуш, Турбовской), тесті, түзілімге салу, математикалық өңдеу әдістері қолданылды.

Зерттеудің кезеңдері:

I Бірінші кезеңде (2016-2017) зерттеу жұмысы бойынша әдебиеттерге талдау жасалды. Зерттеудің ғылыми аппараты құрылды. Зерттеудің бұрынғы және қазіргі жағдайы қарастырылып зерделенді. Болашақ заңгерлердің білім мазмұны, болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнын халықтық дәстүр тұрғысында құрылуының ғылыми-педагогикалық негізі жасалды. Аталған мәселені шешудің амалдары, моделі, оқу пәні тәжірибеге енгізілді.

II Екінші кезеңде (2017-2018) осы мәселенің шетелде іске асырылуы зерделенді.

Зерттеудің тиімдігі тексерілді, пәннің тиімділігі тәжірибебеден өтті; оның таратылуы қарастырылды.

III Үшінші кезеңде (2018-2019) модельдің, пәннің тиімділігі эксперименттен өткізіліп, алынған нәтижелер қорытылып, диссертацияны жабдықтау аяқталды.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы мен теориялық мәні: жоғары оқу орнында болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнының халықтық дәстүр негізі ретінде қалыптастыру пәні арқылы іске асыруылуының бағдарламасы құрылып, практикаға енгізілді. Сыннан, тәжірибеден өткізудің креативтік сұрақтары, тестілер, диагностикалау жұмыстары өткізіліп, тиімді тұстары тұжырымдалды.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы: нәтижелерін болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер негізі ретінде қалыптастыру мақсатында жоғары оқу орнындағы оқу-тәрбие үдерісінде, сондай-ақ, мамандардың біліктілігін арттыру индикаторында қолдануға болады.

Қорғауға ұсынылатын жаңалықтар:

- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың негізі ретінде білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлердің ғылыми-теориялық негіздері;
- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың негізі ретінде білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлердің тигізер рөлі;
- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін арттырудың қажеттілігі мен оны жоғары оқу орнында жүзеге асыру мақсатында тұңғыш рет пәннің «Заң психологиясының негіздері» тақырыбында мәтіні мен бағдарламасы;
- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін арттырудың» моделі;
- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін арттырудың әдіснамалық негізі;
- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұны арқылы халықтық дәстүрлер негізі ретінде қалыптастырудың технологиялары;
- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастыруды эксперименттік тәжірибеден өткізу.

Қорғауға ұсынылатын қағидалар:

- болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың негізі ретінде білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер ғылыми-педагогикалық тұрғысында зерделенді;
- болашақ заңгерлердің – бүгінгі заман мүддесін іске асыру үдерісінде қазақ халқының ежелгі сараланған халықтық дәстүрін білім мазмұны арқылы олардың уәжін қалыптастыруына тірек көзі екендігі нұсқалы тұрғыда меңгерілді.

Қағиданың доминаты – әрбір өтілетін білім мазмұнына парадигмамен қарау арқылы ғылымилығы анықталды. Халықтық дәстүрді саралау үдерісінде эмпирикалық, алгоритмдік, стохастикалық парадигмамен конструктивті – локальді тұрғыда ойлау – парасаттау – пайымдау – бағамдау – тұжырымдау – түйіндеу секілді интеллектуалды әлеуетті ұдайы геометриялық прогрессияға сәйкес ілгерілету траекториясы құрылды. Бұлардың бастапқы қағидасы – тарихилық, хронологиялық, хронотоптық рет-тәртіптерді сақтай отырып, сабақтастық қағиданы ұстану. Халықтық дәстүрлер білім мазмұнының нысанына айналғанда, болашақ заңгерлер құқық бұзушының ұлттық кодын,

оның өздеріне тән дәстүрлерін әділет жолымен ескеруді ой және сөз шеберлігімен жеткізудегі коммуникативті-психологиялық заңдылықтарды тиімді қолданды.

Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжінің қажеттілігі мен оны іске асыруда жоғарыдағы құрылған теориялық негіздер мен қағидалардан басқа мынандай құрылымдық құрамдар алынды: болашақ заңгерлердің білім мен ғылым меңгерудегі кәсіби қажеттілігін, мотивациясын педагогикалық тұрғыда қолайлы жағдай туғызып ұйымдастырулуы. Тәжірибелі – эксперимент жұмысының қорытындысы, оған дәйектеме жасайтын модель мен «Заң психологиясының негіздері» тақырыбында пән құрылды. Кәсіби уәжді халықтық дәстүрлер негізінде қалыптастырудың амалдарын саралауға бұрынғы жалпы зерттеген еңбектердегі тұжырымдар түзілді. «Түзілім», «таксономия» ұғымын білдіреді. Халықтық сотты жүргізуші билердің істі болған қылмыскерлердің мәселелерін шешу үдерісінде тіл өнерін поэтикалық шеберлікпен, түзілім ретінде құрғанына болашақ заңгерлер мән беруі, оған дұрыс сараптама жасауды меңгеруі, нормативті-құқықтық базаны іске асыруы, білім мазмұнын халықтық дәстүр негізінде құруы, тұлғалы – бағдарлық онтологиялық, ұлттық сипат, кодқа сәйкестендірілді.

«Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін арттырудың» моделі білім мазмұнын халықтық дәстүр негізінде құруды іске асыруда модульдеуі. Модельді құрудың құрылымдық-құралы: ұйымдастырушылық, психологиялық, педагогикалық жағдай тұғызылуы, оқыту мақсаты, міндеттері, мазмұны, түрлері, әдіс-тәсілдері, технологиялары, оқыту құралдары, тапсырмалар, бақылау нәтижелері.

Болашақ заңгерлердің кәсіби қажетсіну уәжін білім мазмұнын қалыптастыруда халықтық салт-дәстүрде ретроқағиданың тиімді қолдануы. Білім мазмұнын салт-дәстүрдің құқыққа қатыстысын саралау, сараптау қағидалармен қарастыру. Бүгінгі құқыққа салт-дәстүрді негізге алу іскерлігін ұштауы. Қылмысты іске дұрыс құрудағы ақиқатты ізгілікті және әділетті болу қағидасын ұстануы. Бірінші рет болашақ заңгерлердің кәсіби қажетсіну уәжін білім мазмұнын халықтық дәстүр негізінде қалыптастырудың оқу пәні жүйесі ғылымилық, жаңашылдық, сабақтастық, тұтастық, жүйелік және т.б қағидалар жиыны ұсынылды.

Зерттеу базасы. С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті, Павлодар мемлекеттік педагогикалық университеті, Инновациялық Еуразия университеті, Беларусия елінің Кулешов атындағы «Могилевтік мемлекеттік университеті».

Зерттеу нәтижелерінің дәлелдігі мен негізділігі. Теориялық, әдіснамалық және әдістемелік тұрғыда дәлелденуімен, зерттеу мәні мазмұнының ғылыми аппаратқа сәйкестілігімен; әдістер кешенін тиімді пайдаланумен, зерттеу жұмысының жоспарлы кезенділігімен, бастапқы және соңғы көрсеткіштер нәтижелерінің қорытындылануымен, олардың жоғары оқу орындарының оқу-тәрбие үдерісіне ендірілуімен дәленденді.

Жарық көрген ғылыми еңбектер: Зерттеу жұмысының негізгі мазмұны 9 мақалада, оның ішінде, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым

министрігінің білім және ғылым саласын бақылау комитеті ұсынған 4 ғылыми басылымы, 1 Scopus компаниясының деректер базасына кіретін халықаралық ғылыми журналында, халықаралық конференция мен тезистерінде, оның ішінде, 4 шетелдік конференция материалдары мен тезистерінде жарияланды. Ғылыми мақалалар:

– Ахмеджанов А.Б. Мукашева К., Маликова Г. Этномәдениеттің білім мазмұнына ықпалы және оның мотивациялық қуатың ғылыми негізі // Materials of the III International Scientific-Practical Conference «Quality management: search and solutions» November 27-29, 2017, Kuala Lumpur, Malaysia. 212-216 б.;

– Ахмеджанов А.Б. Халықтық дәстүрлердің адам құқығын қорғауға ықпалы. Вестник ПГУ № 4, 2017. - 77-83 б.

– Ахмеджанов А.Б. Роль народных традиции как основа формирования профессиональной мотивации будущих юристов. // Материалы международной научно-практической конференции «IX Торайгыровские чтения» 4 том, 298-302 стр., 2017;

– Albina Zhenisovna Anesova, Assad Bisengazievich Akhmejanov, Rymshash Kameshovna Toleubekova and Engilika Zhumataeva Theoretical and Methodological Enhancement of Managerial Activity in the Teachers' Professional Motivation Formation of Future Specialists Journal of Intellectual Disability-Diagnosis and Treatment, 2018, 6, 89-95;

– Ахмеджанов А.Б. Халықтық педагогика дәстүрі- студенттердің болашақ кәсіби құзыретін арттыратын амал. // Materials of the III International Scientific-Practical Conference «Integration of scientific community to the global challenges of our time» February 26-28, 2018 (Kyoto, Japan). С. 216-223

– Ахмеджанов А.Б. Тәуке ханның «Жеті жарғасын» болашақ юристердің білім мазмұны арқылы меңгеруінің мәні // Вестник ПГУ имени С. Торайгырова. Серия педагогическая. 2019. – № 2. – С. 93-103;

– Ахмеджанов А.Б., Жұматаева Е., Болашақ юристердің құзыретін халықтық дәстүр негізі ретінде өркендету // Вестник ПГУ имени С. Торайгырова. Серия педагогическая. 2019. – № 1. – С. 36-46;

– Ахмеджанов А. Б., Жұматаева Е. Болашақ юристердің білім мазмұны арқылы халық дәстүріне негіздеу. // Materials of the IV International Scientific-Practical Conference «Integration of the Scientific Community to the Global Challenges of Our Time» February 13-15, 2019 Sapporo (Japan) Volume II.13.34. С.180-186;

– Ахмеджанов А. Б., Жұматаева Е., Имангаликова И.Б. Тәуке ханның «Жеті жарғасын» болашақ юристердің білім мазмұны арқылы меңгеруінің мәні // Қазақстанның ғылымы мен өмірі наука и жизнь Казахстана science and life of Kazakhstan. Халықаралық ғылыми журнал.Международный научный журнал International science journal № 6/2 2019, С. 126 -131.

Диссертация құрылымы: зерттеу жұмысы кіріспедеп, үш бөлімнен, қорытынды, пайдаланған әдебиеттер тізімі мен қосымшалардан тұрады.

Кіріспе бөлімінде зерттеудің ғылыми аппараты, тақырыбының көкейкестігі, зерттелімнің деңгейі, бірқатар ғалым-зерттеушілердің еңбектерін

талдау-жинақтау, феноменін айқындау барысында қайшылықтардың құрылуы баяндалған.

«Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлердің психологиялық-педагогикалық негізі» атты бірінші бөлімде зерттеу проблемасының психологиялық-педагогикалық негіздері айқындалады, оларға мазмұндық сараптама беріледі. Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін білім мазмұнындағы халықтық дәстүр ретінде қалыптасуы қарастырылады. Зерттеу проблемасының әдіснамалық тұғырлары айқындалып, баяндалады.

«Білім мазмұнын болашақ заңгерлердің халықтық дәстүрлер негізінде құруының психологиялық-педагогикалық жүйесі» халықтық дәстүрге негізделген қазақтың байырғы билер сотының бүгінгі күнге қажетті тұжырымдары негізге алынып, оның болашаққа тигізер пайдасы сараланды. **«Болашақ заңгерлердің кәсіби уәжін қалыптастырудың негізі ретінде білім мазмұнындағы халықтық дәстүрлер»** негізге алынған теориялық тұжырымдары амалдары, моделі, өткізуге тиісті білім мазмұны және тағы басқалар эксперименттік тәжірибеден өткізілді.

АННОТАЦИЯ

**диссертационной работы Ахмеджанова Асада Бисенгазыевича
«Народные традиции в содержании образования как основа
формирования профессиональной мотивации будущих юристов»
на соискание академической степени доктора философии (PhD)
по специальности 6D010300 – «Педагогика и психология»**

Актуальность исследования. Проблемы формирования профессиональной мотивации будущих юристов, бесспорно, актуальны. В последнее время появилось значительное количество исследований, объектами которых выступают содержание таких понятий, как «профессиональная компетентность», «потенциал», «интеллектуальный потенциал», «социальное положение» и значимость их применения. Однако, с полным утверждением можно сказать, что перечисленные понятия редко выступали объектами тех исследований, в которых рассматривался вопрос о формировании профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования на основе народных традиций. Указанные проблемы, на наш взгляд, найдут свое решение при грамотном использовании будущим юристом своих профессиональных навыков, с учетом сохранения национальной самобытности, справедливом решении уголовного дела.

Нурсултан Абишевич Назарбаев в своей Программной статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» объявил о начале третьей модернизации Казахстана.

В чем состоит причина несоответствия образца западной цивилизации 20-го века облику сегодняшнего общества? По нашему мнению, основная причина заключается в том, что не учитываются свойственные только им модели развития и опыта национальные особенности других народов и цивилизаций, одним словом, идет сплошная глобализация. Развивающемуся обществу свойственен национальный код, берущий свое начало с истории. Самое главное условие модернизации новой формы – это сохранение национального кода, национальных традиций и обычаев, языка и музыки, литературы, словом, национального духа.

Реализация вышеназванной государственной Программы создает возможности для формирования у будущих юристов профессиональных навыков и умений, основанных на народных традициях и особенностях справедливого суда казахского народа.

Если юристы будут повышать свою квалификацию, основываясь на идущие веками народные традиции, то их интеллектуальный потенциал послужит образцом преемственности будущего поколения. В повышении профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования особая роль принадлежит «Закону об образовании». Содержание образования – многогранное понятие. Как отмечает А.Г. Асмолов, «Образование – это процесс самовыражения, самореализации, саморазвития личности». Опираясь на данную дефиницию,

хотим добавить, что в образовании важна самостимуляция для повышения коэффициентного показателя IQ интеллектуального потенциала. Содержание образования находит отражение в государственных документах, стандартах, учебниках, учебных пособиях и т.д. Особенно, согласно генетической программе ценным считается то содержание образования, которое направлено на процесс развития профессиональной компетентности, в данном случае – будущих юристов. В этом контексте можно перечислить следующих ученых: Б.М. Бим-Бада, А.В. Петровского, К.Я. Вазину, И. Р. Халитову, В.А. Сластенина, В.П. Голованова, Н.Ю. Фоминых, Е. Жуматаеву, Р.К. Толеубекову, Н.Э. Пфейфер, Е.И. Бурдину, Н.К.Токсанбаеву, Г.М. Кертаеву, С.К. Каргина, И. Р. Халитова, А.А. Кудышеву, Ш.М. Майгельдиеву [20], Р.Ж. Аубакирову, К.С. Исинову, А.Ж. Аплашову, Е.Н. Жуманкулову [24], А. С. Магауову [25].

В настоящее время в содержании образования находят опровержение формалистские теории, развившиеся в 19-20 веках (в 20-ом веке советского периода), концепции представителей буржуазной педагогики Д. Дьюи, Г. Кершенштейнера. Вместе с тем, отсутствие задач, направленных на развитие профессиональной деловитости в содержании образования Республики Казахстан, свидетельствует о непринятии во внимание вышеотмеченных идей.

Проблемы общего характера затрагивались в трудах восточных ученых и исследователей мирового уровня. К примеру, можно назвать: Жусипа Баласагуни, Абу Насыра аль-Фараби, Я.А. Коменского, И.Г. Песталоцци, Ф.А. Дистерверга, Д.Ж. Локка, Н. А. Добролюбова, К.Д. Ушинского, А. Кунанбаева, Ж. Аймауытова, М. Дулатова, М. Жумабаева и др.

Вышеперечисленные ученые-исследователи придерживаются той точки зрения, что личность, не имея научных основ, определенного уровня знаний, не может заниматься какой-либо профессиональной деятельностью, соответствующей запросам общества. Лотар Клинберг отмечает, что в период активного развития науки и техники, общества в целом процесс обучения и образования подвергается определенным изменениям. Развивая идею Л. Клинберга, выносим следующие позиции:

- в настоящее время становится невозможным решение проблем содержания образования с позиций содержания образования в «чистом виде»;

- в настоящее время, по сравнению с прошлым, расширяется спектр сфер, охватывающих содержание образования, возникает необходимость изучения содержания образования на основе преемственности ученых (II этап);

- в ходе анализа образовательного процесса выявляется, что в вузах в целях соответствия новым требованиям рассматривается вопрос об отказе от традиционного, однообразного обучения.

Л. Клинберг акцентирует внимание на то, что содержание образования должно полностью охватить учебный процесс обучающегося и эта целостность выступает важным фактором в процессе образования и

обучения. В философском словаре дается следующее определение понятия «генезис»: (на греческом языке – genezis) – возникновение, формирование. Впервые термин «генезис» появился в греческой мифологии, затем вошел в научный обиход философской науки (Фалес, Гераклит, Кант, Гегель и др.). Итак, в общей философии данное понятие имеет следующее значение: возникновение новообразований на основе древних верований, которые, в свою очередь, воспрепятствовали развитию образования и науки.

Считаем уместным назвать ученых, исследующих межпредметный характер процесса приобретения профессионально-ориентированных знаний.

Овладение личностью коммуникативно-функциональной компетентностью в любой сфере профессиональной деятельности считалось приоритетной задачей лингвистики. Изложение научно-функциональной основы данного вопроса принадлежит ученому В.П. Даниленко.

Личностному профессионально-ориентированному формированию будущих специалистов посвящаются труды таких ученых-психологов, как Л. Выготского, С.А. Рубинштейна, А.Н. Леонтьева, Ж.И. Намазбаевой, С. М. Джакупова, А. Ж. Аплашовой и других исследователей.

В педагогической науке ученые М.Н. Скаткин, Ю.К. Бабанский, В.П. Беспалько проводили комплексное исследование вопроса о профессиональной компетентности будущих специалистов в получении высшего образования.

В трудах ученых И.В. Ануровой, П.Р. Атутова, Б.С. Гершунского, Э.М. Калицкого, С.А. Крупника, П.С. Лернера, А.М. Новикова, А.С. Тангян поднимались вопросы об ораторском искусстве, лексическом фонде, оказывающем помощь в умении делать выводы, принимать решения, о функциональной грамотности в процессе повышения профессиональной компетентности будущих юристов.

Отмечая высокий научный вклад вышеназванных ученых в решение указанных проблем, следует сказать, что проблемы формирования профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования, комплексного подхода к изучению языковой и мыслительной деятельности, обеспечения целостной системы получения высшего образования недостаточно изучены.

Наряду с этим, вопрос о содержании образования не рассматривался в контексте народных традиций. Этот научный факт свидетельствует о несоответствии гражданских позиций будущих юристов интересам современного общества. В результате этого, в ходе анализа научной литературы, нами выявлены следующие противоречия:

- 1) недостаточное научное обоснование необходимости формирования профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования в соответствии с запросами современного общества;

- 2) возникновение необходимости повышения профессиональной мотивации будущих юристов и отсутствие в вузе программы по реализации данной задачи;

3) наличие дисгармонии в использовании возможностей формирования профессиональной мотивации юристов в содержании образования в соответствии с запросами сегодняшнего времени и национальными ценностями.

В целях разрешения вышеуказанных противоречий мы выбрали тему «Народные традиции в содержании образования как основа формирования профессиональной мотивации будущих юристов».

Цель исследования: теоретическое и практическое обоснование вопроса о формировании профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования, его эффективности.

Научная гипотеза исследования: если проблема формирования профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования будет обоснована с научно-теоретической точки зрения, в вузе будет разработана программа по реализации данной задачи и если она будет внедрена в соответствии с запросами сегодняшнего времени и национальными ценностями, то возрастет уровень необходимости формирования профессиональной мотивации юристов; процесс образования будет осуществляться на основе народных традиций в соответствии с возможностями высшего учебного заведения.

Объект исследования: образовательный процесс высшего учебного заведения.

Предмет исследования: формирование профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования.

Задачи исследования:

1 Определение научно-теоретических основ народных традиций в содержании образования в целях формирования профессиональной мотивации будущих юристов.

2 Определение необходимости повышения профессиональной мотивации будущих юристов и характеристика его содержания в целях внедрения в образовательный процесс.

3 Обоснование необходимости формирования профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования в соответствии с потребностями сегодняшнего времени и национальными ценностями.

4 Построение модели «повышения профессиональной мотивации будущих юристов».

5 Анализ этапов формирования профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования.

6 Внедрение в образовательный процесс учебной дисциплины «Психологические основы формирования юристов».

7 Апробация дисциплины «Психологические основы формирования юристов», проведение экспериментально-практической работы в целях обоснования эффективности представленной в диссертации модели.

Ведущая идея исследования направлена на методологическое обоснование формирования профессиональной мотивации будущих юристов

на основе народных традиций в содержании образования и конкурентоспособных специалистов на мировом образовательном пространстве.

Теоретическую и методологическую основы исследования составляют философские, психологические, научно-методические основы системы образования, инновационные технологии и проблемы современного образования; технология развивающего обучения Д.Б. Эльконина и В.В. Давыдова; научные труды зарубежных ученых К.Р. Роджерса, А. Кинга, Б. Шнайдера, Д.С. Андерсона, посвященные проблемам планирования инновации и управления инновационным процессом; гуманно-личностная технология российского исследователя Ш.А. Амонашвили; технология интенсивного обучения В.Ф. Шаталова (представление учебного материала в виде схем и знаков); технология проблемно-модульного обучения М.А. Чошанова; технология модульного обучения П.И.Третьякова, К.Я. Вазиной, технологии обучения В.М. Монахова, В.П. Беспалько; в Казахстане: технологии Ж.А. Караева, А. Жунисбека, Ш.Т. Таубаевой, К.К. Кабдыкайырова, М.М. Жанпейсовой и Е. Жуматаевой; проблемы повышения педагогической и профессиональной мотивации (А.Е. Абилкасымова, Б. Баймуханов, Т.С. Сабыров, М.Ж. Жадрина, С.А. Жолдасбекова, А. Нугысова [81], Д. Рахымбек [82], К.Ж. Каракулов [83], (Н.Д. Хмель [84], А. А. Бейсенбаева [85], С.Т. Каргин [86], Е. Жуматаева [87], К.С. Успанов [88] и др.); вопрос о формировании у педагога исследовательского поиска и научной этики (Ш.Т. Таубаева [89], Б.А. Тургынбаева [90], Е.И. Бурдина [91] и др.); в целях формирования методологических и научно-педагогических основ разработана системность исследования процесса получения высшего образования.

Источники исследования: философские, психологические и педагогические труды по исследуемой проблематике, государственные официальные документы: «Закон об образовании» Республики Казахстан, государственная Концепция развития образования Республики Казахстан, инновационные технологии высшего образования Республики Казахстан, кредитная технология обучения, технология воспитательного процесса.

Методы исследования. Метод определения теоретических основ исследовательской работы, анализ, систематизация, применение силлогизма при анализе документов, обобщение, аналогии, герменевтический, проблемно-исследовательский, креативный виды анкетирования, тесты диагностирования (по Регушу, Турбовскому), метод математической обработки.

Этапы исследования:

На первом этапе (2016-2017) был произведен анализ научной литературы по теме исследования. Разработан научно-понятийный аппарат исследования. В рамках рассматриваемой проблемы осуществлялся анализ прежнего и современного состояния научного направления. Разработаны научно-педагогические основы содержания образования будущих юристов, формирования их профессиональной мотивации на основе народных

традиций в содержании образования. Учебная дисциплина апробирована и внедрена в образовательный процесс.

На втором этапе (2017-2018) производился анализ данной проблематики в зарубежной практике.

Определялась **эффективность** исследования, осуществлялась апробация учебной дисциплины «Психологические основы формирования юристов».

III этап (2018-2019) посвящался проведению экспериментально-практической работы в целях обоснования эффективности представленной в диссертации модели, подытоживанию полученных результатов, оформлению диссертации.

Теоретическая значимость исследования: разработана и внедрена в практику программа дисциплины по формированию профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования. Были проведены работы по диагностированию, тестированию, в целях оценки и апробации в вузе разработаны креативные вопросы по исследуемой проблематике.

Практическая значимость исследования определяется возможностью использования результатов исследования в целях формирования профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования, а также в качестве индикатора при повышении квалификации специалистов.

Научная новизна исследования:

- разработаны научно-теоретические основы народных традиций как основы формирования профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования;

- определена роль народных традиций в формировании профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования;

- разработана и внедрена впервые учебная программа дисциплины «Основы юридической психологии» в целях повышения профессиональной мотивации будущих юристов;

- построена модель «повышения профессиональной мотивации будущих юристов»;

- разработаны методологические основы повышения профессиональной мотивации будущих юристов;

- разработаны технологии формирования профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования на основе народных традиций;

- проведена экспериментально-практическая работа по формированию профессиональной мотивации будущих юристов.

Положения, выносимые на защиту:

- с научно-педагогической позиции произведено осмысление народных традиций как основ формирования профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования;

- обоснована правомерность научной точки зрения о том, что в процессе претворения в жизнь интересов сегодняшнего времени народные традиции

казахского народа служат опорой формирования профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования.

В процессе осмысления народных традиций построена траектория движения от эмпирической, алгоритмической, стохастической парадигм через конструктивно-локальное мышление → рассуждение → соображение → предположение → заключение → подытоживание → интеллектуальный потенциал к геометрической прогрессии. Основным принцип построения траектории – принцип преемственности, сохраняя при этом принципы историчности, хронологии, хронотопа. В исследовательской работе эффективно использовались коммуникативно-психологические закономерности языкового мастерства для справедливого разрешения каких-либо правонарушений.

При разработке теоретических основ и принципов формирования профессиональной мотивации будущих юристов были использованы следующие структурные конструкции: создание условий для получения будущих юристов специального образования, их профессиональной мотивации. По результатам экспериментально-практической работы разработана дисциплина «Основы юридической психологии» и построена модель «повышения профессиональной мотивации будущих юристов». Построена таксономия научных концепций по вопросам формирования профессиональной мотивации на основе народных традиций, находящих отражение в ранних трудах. Понятие «строение, структура, состав», выражает значение термина «таксономия». Характеристика поэтического мастерства биев народного суда в процессе разрешения уголовных дел и правонарушений, внедрение нормативно-правовой базы, разработка содержания образования на основе народных традиций – всему этому придавался личностно-ориентированный (онтологический), национальный характер.

Средства построения модели «повышения профессиональной мотивации будущих юристов»: создание организационных, психологических и педагогических условий, цель, задачи, содержание, виды обучения, методы и приемы, технологии, средства обучения, задания, результаты контроля; эффективное использование ретропринципов в формировании профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций; анализ соответствия содержания образования, народных традиций правовым нормам; применение принципа справедливости и гуманности в решении уголовных дел; разработка и внедрение в образовательный процесс учебной дисциплины по формированию профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций; представление системы принципов научности, новизны, преемственности, целостности, системности и т.п.

База исследования. Павлодарский государственный университет имени С. Торайгырова, Павлодарский государственный педагогический университет, Инновационный Евразийский университет, Могилевский государственный университет имени Кулешова (Беларусь).

Достоверность и обоснованность научных результатов. Полученные результаты обоснованы с теоретической, методологической и методической точек зрения; соответствием содержания исследования научно-понятийному аппарату; эффективным использованием комплекса методов; поэтапным планированием исследовательской работы; внедрением их в образовательный процесс высших учебных заведений.

Список опубликованных работ по теме диссертации: Основное содержание исследования отражено в 9 статьях, среди них: 4 статьи – в научных изданиях, рекомендованных Комитетом контроля в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан, 1 статья – в международных научных журналах, входящих в базу компании Scopus, 4 статьи – в Материалах международных конференций.

Научные статьи:

– Ахмеджанов А.Б. Мукашева К., Маликова Г. Этноәдениеттің білім мазмұнына ықпалы және оның мотивациялық қуатын ғылыми негізі // Materials of the III International Scientific-Practical Conference «Quality management: search and solutions» November 27-29, 2017, Kuala Lumpur, Malaysia. 212-216 б.;

– Ахмеджанов А.Б. Халықтық дәстүрлердің адам құқығын қорғауға ықпалы. Вестник ПГУ № 4, 2017. - 77-83 б.

– Ахмеджанов А.Б. Роль народных традиции как основа формирования профессиональной мотивации будущих юристов. // Материалы международной научно-практической конференции «IX Торайгыровские чтения» 4 том, 298-302 стр., 2017;

– Albina Zhenisovna Anesova, Assad Bisengazievich Akhmejanov, Rymshash Kameshovna Toleubekova and Engilika Zhumataeva Theoretical and Methodological Enhancement of Managerial Activity in the Teachers' Professional Motivation Formation of Future Specialists Journal of Intellectual Disability-Diagnosis and Treatment, 2018, 6, 89-95;

– Ахмеджанов А.Б. Халықтық педагогика дәстүрі- студенттердің болашақ кәсіби құзыретін арттыратын амал. // Materials of the III International Scientific-Practical Conference «Integration of scientific community to the global challenges of our time» February 26-28, 2018 (Kyoto, Japan). С. 216-223

– Ахмеджанов А.Б. Тәуке ханның «Жеті жарғасын» болашақ юристердің білім мазмұны арқылы меңгеруінің мәні // Вестник ПГУ имени С. Торайгырова. Серия педагогическая. 2019. – № 2. – С. 93-103;

– Ахмеджанов А.Б., Жұматаева Е., Болашақ юристердің құзыретін халықтық дәстүр негізі ретінде өркендету // Вестник ПГУ имени С. Торайгырова. Серия педагогическая. 2019. – № 1. – С. 36-46;

– Ахмеджанов А. Б., Жұматаева Е. Болашақ юристердің білім мазмұны арқылы халық дәстүріне негіздеу. // Materials of the IV International Scientific-Practical Conference «Integration of the Scientific Community to the Global Challenges of Our Time» February 13-15, 2019 Sapporo (Japan) Volume II.13.34. С.180-186;

– Ахмеджанов А. Б., Жұматаева Е., Имангаликова И.Б. Тәуке ханның «Жеті жарғасын» болашақ юристердің білім мазмұны арқылы меңгеруінің мәні // Қазақстанның ғылымы мен өмірі наука и жизнь Казахстана science and life of Kazakhstan. Халықаралық ғылыми журнал.Международный научный журнал International science journal № 6/2 2019, С. 126 -131.

Структура диссертации: Исследовательская работа состоит из Введения, 3 разделов, Заключения, списка использованной литературы и Приложения.

Во Введении представляется научный аппарат исследования, обосновывается актуальность темы, производится аналитический обзор научной литературы по теме исследования.

В первом разделе диссертации «**Психолого-педагогические основы народных традиций формирования профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования**» определяются психолого-педагогические основы исследовательской проблемы, представляется их содержательная характеристика. Вопрос о формировании профессиональной мотивации будущих юристов в содержании образования рассматривается на основе народных традиций. Излагаются методологические основы научного исследования.

Во втором разделе «**Психолого-педагогическая система построения содержания образования будущих юристов на основе народных традиций**» определяется роль народного суда биев в профессиональной деятельности сегодняшних юристов.

Третий раздел «**Формирование профессиональной мотивации будущих юристов на основе народных традиций в содержании образования**» посвящается представлению модели «повышения профессиональной мотивации будущих юристов», проведению экспериментально-практической работы по исследуемой проблематике.